

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Університет Ауреля Влайку (Румунія)
Університет «Лучіана Блага» (Румунія)
Центральна бібліотека Болгарської
Академії наук (Болгарія)
Коледж Санта-Фе (США)
Державний університет Сан-Паулу (Бразилія)
Університет Метрополітен Лондон (Великобританія)
Національний університет «Одеська політехніка» (м. Одеса)
Західноукраїнський національний університет (м. Тернопіль)
Державний архів Полтавської області
Центральна бібліотека Полтавської міської територіальної громади

Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи

**МАТЕРІАЛИ
X МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
25 листопада 2025 року**

Полтава

національної конкурентоспроможності, культурної єдності та інформаційної безпеки в глобальному просторі.

Джерела та література

1. Шехавцов М. О. Формування інформаційної культури студентської молоді в умовах інформаційно-гібридної війни: дис... док. філософ.: 015 професійна освіта; 01 – освіта, педагогіка. Старобільськ, 2021. 277 с.

2. International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). «How libraries for children and young adults are supporting development by providing access to information». 2019. URL: <https://surl.li/wuiesj> (дата звернення: 03.11.2025).

3. Liu Ziqian. «The Role of Public Libraries in Digital Media Literacy: Fostering Critical Thinking and Online Safety Among Youth. Social Sciences and Humanities», Paradigm Press, 2024. URL: <https://www.paradigmpress.org/SSSH/article/view/850/728> (дата звернення: 06.11.2025).

4. UNESCO. «Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines». Paris: UNESCO, 2013. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000225606> (дата звернення: 06.11.2025).

Валерія Медяник

Науковий керівник – к.філол.н., доцентка Мізіна О. І.

м. Полтава

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ СИСТЕМ ОБЛІКУ У БІБЛІОТЕЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних реаліях цифрової трансформації суспільства бібліотеки проходять етап інтенсивного оновлення, який зачіпає всі сфери їхньої роботи: створення, зберігання, обробку, поширення та використання інформаційних ресурсів, організацію обслуговування читачів, управління бібліотечними фондами, а також комунікацію між персоналом бібліотеки й користувачами.

Ці перетворення спрямовані на підвищення ефективності бібліотечних процесів, забезпечення швидкого доступу до інформації та створення відкритого інформаційного простору, де бібліотека виступає не тільки як сховище документів, а й як активний учасник інформаційного обміну.

Одним із головних векторів модернізації бібліотечних процесів є запровадження електронних систем обліку, що автоматизують ключові процеси збирання, зберігання, обробки та аналізу даних про документи, користувачів і бібліотечні ресурси. Сучасна бібліотека потребує автоматизованої бібліотечної інформаційної системи (АБІС), що охоплює усі бібліотечні процеси та має чіткі і визначені перспективи розвитку [1, с. 71].

Електронна система обліку в бібліотеці – це набір апаратно-програмних інструментів, призначених для реєстрації, контролю й управління бібліотечними фондами, а також для покращення обслуговування читачів. Порівняно з традиційним паперовим обліком, такі системи гарантують швидкість, точність і легку доступність інформації, сприяють прозорості управління та значно зменшують витрати часу персоналу.

Метою такої інформаційної системи є повна автоматизація процесів видачі книжок, документного пакета проведення заходів та проєктів, формування звітності, надійного збереження даних та пошуку [2, с. 32].

Електронна система обліку дає змогу реєструвати нові книги, журнали та електронні ресурси у фонді, вести облік надходжень і списання документів, фіксувати, кому й коли видано книгу, автоматично створювати каталоги, інвентарні списки та звіти, контролювати повернення літератури, надавати користувачам можливість онлайн-пошуку книг.

Бібліотечний облік фонду здійснюється з метою визначення кількості документів у підрозділах та в книгозбірні в цілому, він відображає послідовність надходження матеріалів та їхнього вилучення з фонду, забезпечує контроль за збереженням, наявністю та рухом документів, сприяє оптимальному формуванню й використанню бібліотечного фонду [3]. Основою

електронних систем обліку є створення єдиного інформаційного середовища, у межах якого всі бібліотечні процеси взаємопов'язані – від комплектування та каталогізації до видачі документів і створення статистичних звітів.

Центральним елементом цієї системи є електронна база – інструмент збирання та впорядкування інформації [4, с. 5]. Вона зберігає деталі про кожен примірник фонду, кожного користувача та всі операції з документами. Завдяки цьому бібліотekar може оперативнo й точно знайти нeобхiдну інформацію, перевірити наявність видання чи надіслати сповіщення про термін повернення літератури.

Значущим чинником є й те, що електронні системи обліку забезпечують підвищення прозорості бібліотечних процесів та інтегрують бібліотеки в єдиний інформаційний простір. За допомогою вебінтерфейсів чи інтегрованих пошукових сервісів користувачі можуть самостійно переглядати каталоги, резервувати книги, продовжувати терміни користування або отримувати електронні копії документів. Це суттєво покращує якість бібліотечного обслуговування та задоволеність відвідувачів.

Основними перевагами електронних систем обліку є: 1) централізоване зберігання даних і зменшення ризику втрати інформації; 2) швидке оновлення записів та формування звітів; 3) зручний контроль за рухом документів і станом фонду; 4) забезпечення віддаленого доступу до інформації. Усі ці аспекти створюють основу для формування «розумної бібліотеки», тобто установи, яка надає користувачам швидкий доступ до знань у будь-якому форматі та з будь-якої локації.

Значення електронних систем обліку полягає не тільки в оптимізації внутрішніх процесів, а й у підвищенні ефективності всієї бібліотечної діяльності. Вони дозволяють книгозбірням оперативнo реагувати на інформаційні потреби суспільства, ефективно управляти ресурсами, вдосконалювати обслуговування користувачів і розвивати цифрові послуги. Електронні системи обліку набувають важливого значення, оскільки

забезпечують розширення можливостей аналітичної та управлінської діяльності. Завдяки технологічній базі вони підтримують інтеграцію бібліотек у ширший національний та світовий інформаційний простір, сприяють стандартизації процесів, розвитку електронних сервісів та удосконаленню взаємодії з користувачами.

Упровадження електронних систем обліку в бібліотеках є природним етапом еволюції сучасного бібліотечно-інформаційного середовища. Такі системи створюють технологічну базу для автоматизації процесів, покращення управління, а також сприяють інтеграції бібліотек у глобальний інформаційний простір. У майбутньому саме електронні системи обліку визначатимуть рівень технологічної зрілості бібліотечних установ та їхню здатність відповідати викликам цифрової епохи.

Отже, електронні системи обліку є невіддільною складовою розвитку бібліотек у цифрову епоху, забезпечуючи ефективність функціонування, адаптивність до нових викликів та підвищення якості бібліотечних послуг.

Джерела та література

1. Яковищенко С. І. Інструменти автоматизації бібліотечних процесів закладів вищої освіти. *Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері* : матеріали всеукр. наук.-студ. конф., м. Вінниця, 15 квітня 2020 р. Вінниця, 2020. С. 71–73.

2. Вовк Н. С. Автоматизація підсистеми обслуговування читачів у системі електронної бібліотеки. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 2. С. 27–34.

3. Качмар О. В., Герчанівська С. В., Сливінська О. Б. Облік бібліотечних фондів. *Економіка та суспільство*. 2021. № 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/408/395> (дата звернення: 15.11.2025).

4. Демиденко М. А. Введення в сучасні бази даних : навч. посіб. Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2020. 38 с.